

რომის სამართალი
(საფუძვლები)

პირები რომის
სამართალში

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

რომის სამართალი ერთმანეთისგან განასხვავებდა ცალკეულ პირთა და კორპორაციის ანუ გაერთიანების უფლებებს, თუმცა იურიდიული პირის ცნება რომში ჩამოყალიბებული არ ყოფილა.

რომის სამართლის მიხედვით სამოქალაქო უფლებები თანდაყოლილი კი არ არის, არამედ სახელმწიფოში შექენილია.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

რომის სამართალი ფიზიკური პირის (persona) სამ სტატუსს განასხვავებდა:

- status libertatis – თავისუფლების სტატუსი;
- status civitatis – მოქალაქეობის სტატუსი;
- status familiae – საოჯახო სტატუსი.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

თავისუფლების სტატუსის მიხედვით
განასხვავებდნენ – თავისუფლებსა და
არათავისუფლებს (მონებს);

მოქალაქეობის სტატუსის მიხედვით –
რომაელებსა (რომის მოქალაქეებს) და
არარომაელებს (ქვეშევრდომებს – ლათინებს,
პრეგრინებს);

საოჯახო სტატუსის მიხედვით კი – ოჯახის
სრულუფლებიან უფროსს (*persona sui iuris*) და
სხვისი ხელისუფლების ქვეშ (*persona aliena
iurus*) მყოფებს.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ვინაიდან, რომის მოქალაქეთაგან ზოგი ოჯახის მამაა, ზოგი – ოჯახის ვაჟიშვილი, ზოგი ოჯახის დედა და ზოგიც – ოჯახის ქალიშვილი, ოჯახის მამებს წარმოადგენენ ისინი, რომლებიც „თავისი ხელისუფლებისანი“ არიან და არა აქვს მნიშვნელობა სრულწლოვანნი არიან ისინი თუ არა. ამის მსგავსად, ოჯახის დედები, ოჯახის ვაჟიშვილები და ოჯახის ქალიშვილები არიან სხვისი ხელისუფლების ქვეშ. ვინაიდან ის, ვინც ჩემი ცოლისგან ჩნდება, ჩემს ხელისუფლებას ექვემდებარება. ასევე, ის, ვინც ჩემი ძისგან და მისი ცოლისგან ჩნდება, ე.ი. ჩემი შვილიშვილი, ვაჟიცა და ქალიც, ჩემს ხელისუფლებას ექვემდებარება, ასევე შვილიშვილის შვილები, ვაჟები და ქალები და ა.შ.“
ულპიანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული VI, 4.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

სტატუსში ცვლილებას კაპიტუსები (capitis deminutio) ეწოდებოდა:

- **capitis deminutio maxima** – მაქსიმალური ცვლილება სტატუსში (თავისუფლების სტატუსში ცვლილება);
- **capitis deminutio media** – ნაწილობრივი (საშუალო) ცვლილება სტატუსში (მოქალაქეობის სტატუსში ცვლილება);
- **capitis deminutio minima** – მინიმალური ცვლილება სტატუსში (საოჯახო სტატუსში ცვლილება).

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

რომის მოქალაქეობის შექმნის გზები:

- დაბადებით (კანონიერი ქორწინებიდან)
- გააზატებით
- უცხოელისთვის მოქალაქეობის ჩუქებით (ნატურალიზაციით)

რომის მოქალაქეობის დაკარგვის გზები:

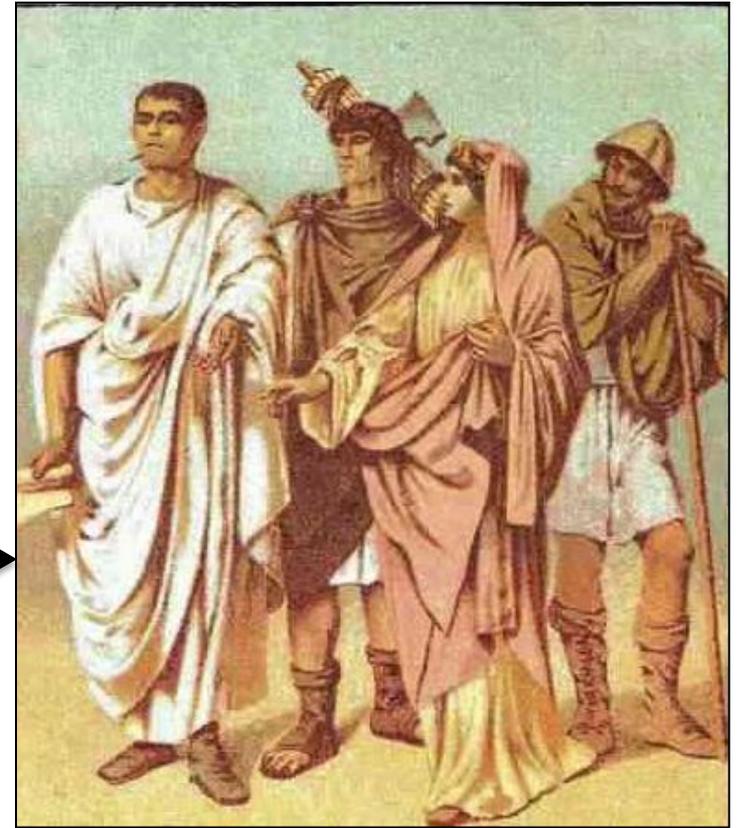
- გარდაცვალებით
- ტყვედ ჩავარდნის შემთხვევაში
- მძიმე სასჯელის შეფარდებით, განდევნით

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

სენატორის
ტოგა

რომაელთა
ჩაცმულობა

რომაული ტოგა წარმოადგენდა რომაელი მამაკაცის ზედა სამოსელს; ის თავისუფლების სიმბოლოდ ითვლებოდა და უცხოელებსა და მონებს მისი ტარების უფლება არ ქონდათ.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

კერძო სამართალში რომის მოქალაქეთა უფლებრივი მდგომარეობა მოცავდა ორ ძირითად ელემენტს:

- 1) კანონიერი ქორწინების უფლება (*ius conubii*) და
- 2) კომერციის, ანუ ქონების შეძენისა და გასხვისების უფლება (*ius commercii*)

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

უფლებაუნარიანობა (caput) ეწოდება ადამიანის უნარს იქონიოს უფლებები.

უფლებაუნარიანობა თავისუფალ ადამიანს დაბადებისთანავე უჩნდება; დაბადებულად ჩაითვლებოდა პირი მას შემდეგ რაც დედის სხეულს გამოეყოფოდა და ცოცხალი დაიბადებოდა; თუნდაც ორსულობა შვიდ თვეზე მეტხანს არ გაგრძელებულიყო.

უფლებაუნარიანობა ჯერ კიდევ დაუბადებელ, დედის მუცელში მყოფ, ნაყოფსაც გააჩნდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„უაღრესად სწავლული კაცის – ჰიპოკრატეს – ავტორიტეტის გამო მეშვიდე თვეს დაბადებული უკვე სრულ ნაყოფად მიიჩნევა“. პავლუსი, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 12.

„ის ვინც მუცლად არის, თითქმის მთელი სამოქალაქო სამართლით [უკვე] დაბადებულად განიხილება, ვინაიდან... მას კანონით მემკვიდრეობა ეკუთვნის“. იულიანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 12.

„ვინც მუცლად არის, იგი ზუსტად ისევეა დაცული, როგორც უკვე დაბადებული, როდესაც საქმე თავად ნაყოფის სარგებელს ეხება...“ პავლუსი, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 12.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

ქმედუნარიანობა თანამედროვე
თვალსაზრისით განიხილება, როგორც
პირის უნარი თავისი მოქმედებით
შეიძინოს უფლებები და იკისროს
ვალდებულებები.

ქმედუნარიანობა ძირითადად
დამოკიდებული იყო პირის ასაკსა და
შერაცხადობაზე.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

ქმედუნარიანობა, რომის სამართლის მიხედვით, შემდეგ ასაკობრივ ჯგუფებს განასხვავებდა:

- 7 წლამდე ასაკის პირები – არაქმედუნარიანნი (infantes);
- 7-14 წლამდე პირები (ქალები 12 წლამდე) აღნიშნული ასაკის პირები რაიმეს შესაძენად ქმედუნარიანად, მაგრამ ვალდებულებების ასაღებად, ქონების გასასხვისებლად, ანდერძით მემკვიდრეობის განსაკარგავად ქმედუნაროდ მიიჩნეოდა.
- 14(12)-25 წლამდე პირები სრული ქმედუნარიანობის მქონედ მიიჩნეოდნენ, თუმცა მამის ხელისუფლებაში მყოფი პირის მიერ დადებული გარიგება შესაძლებელი იყო მამის სასარჩელო მოთხოვნის საფუძველზე (გამოუცდებლობის გამო) ბათილად ჩათვლილიყო.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

ქმედუნარიანობის განხორციელების ერთ-ერთი აუცილებელი მოთხოვნა, პირის შერაცხადობა იყო; აქედან გამომდინარე სულით ავადმყოფები და ჭკუასუსტები არაქმედუნარიანად ითვლებოდნენ, ასეთ ადამიანს მზრუნველს უნიშნავდნენ.

ქმედუნარიანობის შეზღუდვის საფუძველად ითვლებოდა, თუ პირი გამფლანგველი, ანუ სუსტი ნებისყოფის იყო, ვინაიდან თავისი ქცევითა და ხასიათით საფრთხეს უქმნიდა გარიგების შესრულებას.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

ქალები, მამაკაცებთან შედარებით შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონედ მიიჩნეოდნენ:

„ჩვენი სამართლის მრავალი დადგენილებით ქალის მდგომარეობა უარესია ვიდრე მამაკაცისა“. პაპიანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 9.

ქმედუნარიანობის შეზღუდვის კიდევ ერთი პირობა პირის უსირცხვილოდ ან უპატიოსნოდ აღიარება წარმოადგენდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

XII ტაბულის კანონებით თუ გარიგების მოწმე უარს იტყოდა ამ ფაქტის შესახებ ჩვენების მიცემაზე, უღირს მოწმედ ცხადდებოდა.

ასეთი პირი გარიგების დადებისას მოწმედ ვეღარ მიიღებდა მონაწილეობას და ვერც თვითონ მოიწვევდა სხვას; აქედან გამომდინარე იგი ფაქტიურად კარგავდა *ius commercii*-ს.

კლასიკურ ეპოქაში ის პირები, რომლებიც თავისი ზნედაცემულობით საზოგადოების პატივისცემას კარგავდნენ, სახელგატეხილებად (პატივაყრილებად, *infamia*) ცხადდებოდნენ. ისინი იზღუდებოდნენ როგორც საჯარო სამართლით (კარგავდნენ ხმის უფლებას), ისე კერძო სამართლის სფეროში.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

არარომაელთა სამართლებრივი მდგომარეობა ძველ რომში უცხოელი მტრად (hostis) იყო გამოცხადებული და მისი მოკვლა ან დატყვევება (მონად გადაქცევა) დაშვებული იყო. დროთა განმავლობაში უცხოელთა გარკვეული კატეგორიების უფლებაუნარიანობის აღიარება მოხდა.

ლათინები – ლათინებად თავდაპირველად იწოდებოდნენ ლაციუმის მცხოვრებლები რომელთაც გააჩნდათ რომაელებთან ius civile-თი გარიგებების დადების უფლება (ius commercii) და კანონიერი ქორწინების უფლება (ius conubii); ლათინების ეს ფენა (latini prisci) ძვ. წ. I საუკუნეში გაქრა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

ლათინთა მეორე ფენას კოლონების ლათინები (latini coloniarii) წარმოადგენდნენ. ასე იწოდებოდნენ რომის კოლონიების, პროვინციებისა თუ ოლქების მცხოვრებლები; ისინი გაუთანაბრდნენ რომის მოქალაქეებს უფლებებში, თუმცა კანონიერი ქორწინების უფლება არ გააჩნდათ.

პერეგრინები – ამ კატეგორიაში შედიოდნენ რომის პროვინციების მცხოვრებლები, რომელთაც არც მოქალაქის და არც ლათინთა უფლებები არ გააჩნდათ; ასევე დასჯილი და რომიდან განდევნილი მოქალაქეები; ისინი უცხოელებად და უუფლებოებად განიხილებოდნენ. მათთან სამართლებრივი ურთიერთობები ius gentium-ით რეგულირდებოდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

მონების სამართლებრივი მდგომარეობა

მონა არ წარმოადგენდა სამართლის სუბიექტს; იგი სამართლის ობიექტად მიიჩნეოდა, რადგან ნივთთან იყო გათანაბრებული.

„მონობა არის ხალხთა სამართლის დაწესებულება, რომლითაც ერთი პირი ბუნების საწინააღმდეგოდ მეორე პირის ბატონობას ემორჩილება“. *ფლორენტინუსი, დივესტები, წიგნი I, ტიტული V, 4.*

„ხოლო მონას ეს სახელი (servus) იქიდან ეწოდა, რომ იმპერატორის ბრძანებით ტყვეებს ჰყიდიან და, ჩვეულებრივ მათ სიცოცხლეს უნარჩუნებენ (servare) და არ კლავენ.“ *ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული III, 4.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ამრიგად, მონები [თავიანთი] ბატონის ხელისუფლების ქვეშ არიან. ამასთან, ეს ხელისუფლება ხალხთა სამართალს ეკუთვნის, ვინაიდან ჩვენ შეგვიძლია შევნიშნოთ, რომ ბატონს ყველა ხალხში [თავისი] მონის „სიკვდილისა და სიცოცხლის უფლება“ გააჩნია, და, რასაც მონა შეიძენს, მას მისი ბატონი იძენს.

მაგრამ დღეს რომის ქვეშევრდომთაგან არავის აქვს უფლება, რომ გადაჭარბებული [სისასტიკით] და კანონით ცნობილი მიზეზის გარეშე სასტიკად მოექცეს თავის მონებს. ვინაიდან ღვთაებრივი ანტონიუსის კონსტიტუციის თანახმად ის, ვინც თავის მონას უმიზეზოდ მოკლავს, არანაკლებ ისჯება, ვიდრე ის, ვინც სხვისი მონა მოკლა. და მონათმფლობელთა ზედმეტი სისასტიკე ისჯება იმავე პრინციპის კონსტიტუციით.“

გაიუსი, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული VI, 1.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

მონობის დამყარების გზები

- დაბადებით მონობა – თუნდაც მამა თავისუფალი მოქალაქე ყოფილიყო, თუ დედა მონა იყო, შვილი მონად ითვლებოდა, ხოლო, თუ დედა თავისუფალი მოქალაქე იყო, მისი შვილი თავისუფალი მოქალაქე ხდებოდა, თუნდაც მამა მონა ყოფილიყო.
- ტყვედ ჩავარდნა (სამხედრო ტყვეობა)
- მონად გაყიდვა (ძველ ეპოქაში)
- მონად დასჯა – თუ პირს სიკვდილით დასჯა შეეცვალა მონობით, ასევე ვალის გადაუხდელობის გამო.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„როდესაც ქორწინება კანონიერია, ბავშვები მამის მდგომარეობას იღებენ, უკანონო ქორწინებისას კი – დედისას.“ *ცელსიუსი, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 19.*

„ქორწინების გარეშე ჩასახულად იწოდებიან ის [პირები], რომლებსაც მამაზე მითითება არ შეუძლიათ, ან, თუმცა შეუძლიათ, მაგრამ [კანონით] მათი მამობა დაშვებული არ არის და მათ spurii (უკანონოდ შობილს) უწოდებენ.“ *მოდესტინუსი, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 23.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ხოლო მონებად ან იბადებიან, ან [შემდეგ] ხდებიან. იბადებიან ჩვენს მხევალთაგან. მონებად [შემდეგ] ხდებიან ან ხალხთა სამართლით, ე.ი. ტყვეობის შედეგად; ან ცივილური სამართლით... მონათა მდგომარეობაში არავითარი განსხვავება არ არსებობს.“
ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული III, 4.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ხოლო მონები ჩვენი ბატონობის ქვეშ ან ცივილური სამართლით ექცევიან ანდა ხალხთა სამართლით. ცივილური სამართლით [მონად იქცევიან იმ შემთხვევაში] თუ ვინმემ, ოც წელს გადაცილებულმა, გასაყიდი ფასის გარკვეული წილის მიღების მიზნით საკუთარი თავის მონად გაყიდვა დაუშვა. ხალხთა სამართლით ჩვენი მონები არიან ისინი, ვისაც ჩვენ მტერთაგან ვატყვევებთ, ან ვინც ჩვენი მხევლებისაგან იბადება.“

მარციანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 5.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„დაბადებით თავისუფალნი არიან ისინი, ვინც თავისუფალმა დედამ დაბადა. ამასთან, საკმარისია, რომ დედა თავისუფალი იყოს შვილის დაბადების დროს, თუნდაც ბავშვი მხეველად ყოფნისას ჩაისახოს, და პირიქით, თუ დედამ ბავშვი თავისუფალმა ჩასახა და ამის შემდეგ იგი მხეველი გახდა, ბავშვი თავისუფლად ითვლება. და არა აქვს მნიშვნელობა იგი კანონიერ ქორწინებაში ჩაისახა თუ მის გარეშე, ვინაიდან დედის უბედურებამ არ უნდა ავნოს იმას, „ვინც მუცელშია.“ *მარცხიანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 5.*

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

მონობის შეწყვეტის გზები (გააზატება)

- საჯარო განცხადებით – თუ მონათმფლობელი საჯაროდ განაცხადებდა მაგისტრატის წინაშე, რომ ათავისუფლებდა მონას;
- თავისუფალ მოქალაქეთა სიებში შეყვანით, რომელსაც 5 წელიწადში ერთხელ ადგენდნენ (*manumissio censu*), ოღონდ ამის შესახებ უნდა სცოდნოდა ცენზორს;
- მონის გააზატება ანდერძის საფუძველზე (*manumissio testamento*).

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„თავისუფალთა შორის კი მრავალი
განსხვავება არსებობს, ვინაიდან ისინი
ან დაბადებით თავისუფალნი არიან, ან
– გააზატებულნი“.

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული III, 5.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„გააზატებულნი არიან ის პირები, რომლებიც კანონიერი მონობიდან განთავისუფლდნენ. ხოლო გააზატება კი თავისუფლების მიცემაა, ვინაიდან ვიდრე ვინმე მონობაშია, იგი [სხვის] ხელსა და ხელისუფლებას ექვემდებარება, ხოლო გააზატებული [ამ] ხელისუფლებიდან თავისუფლდება. ეს საქმე სათავეს ხალხთა სამართლიდან იღებს, ვინაიდან ბუნებითი სამართლის თანახმად, ყველა თავისუფალი იბადება და არ იყო ცნობილი მონის გათავისუფლება (გააზატება), რადგან უცნობი იყო თავად მონობა.“
ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული V.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ხოლო გააზატება მრავალნაირად ხდება. სახელდობრ, ან წმინდა კონსტიტუციით წმინდა სახალხო კრებაზე, ან ვინდიქტით, ან მეგობრების წინაშე, ან წერილით, ან ანდერძით, ან სხვა ნებისმიერი უკანასკნელი ნების [გამოვლენით].

ხოლო მონები, ჩვეულებრივ, თავიანთი ბატონების მიერ შეიძლება ნებისმიერ დროს იქნენ გათავისუფლებულები; თუნდაც გზაშიც კი, მაგალითად, როდესაც პროტორი, პროკონსული ან პრეზესი აბანოში ან თეატრში მიდის.“

ინსტიტუციები, წიგნი I, ტიტული V.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

გააზატებული (liberti, libertini) მიუხედავად იმისა, რომ იურიდიულად რომის მოქალაქე იყო, უფლებაუნარიანობის თვალსაზრისით მაინც იზღუდებოდა; მას არ შეეძლო თავისუფალ მოქალაქესთან დაქორწინება, საპატიო, არჩევითი თანამდებობის დაკავება და ასევე ყოფილი პატრონის მიმართ გარკვეულ დაქვემდებარებაში რჩებოდა; მას ყოფილი პატრონისათვის უნდა მიერთმია ძღვენი, გაეწია სამსახური და სხვა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

პეკულიუმი (peculium) იყო მეზატონის მიერ მონისათვის, ან ოჯახის უფროსის (paterfamilias) მიერ მის ხელისუფლებაში მყოფი პირისათვის სამართავად გადაცემული ქონება.

პეკულიუმის მეშვეობით სხვის ხელისუფლებაში მყოფ პირს სამართავად შეიძლებოდა გადასცემოდა მიწის ნაკვეთი, ხომალდი, სავაჭრო ფარდული, ფული და სხვა.

ხელისუფლებაში მყოფი პირის (თავისუფალის ან მონის) მიერ დადებულ გარიგებებზე, პეკულიუმის მოცულობის გათვალისწინებით, პასუხს ოჯახის უფროსი (paterfamilias) აგებდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

კოლონი (colonus)

III საუკუნიდან მოყოლებული, რომაელებმა დაიწყეს პროვინციებში მიწის იჯარით გაცემა; მიწის იჯარით ამღებს კოლონი ეწოდებოდა. IV საუკუნიდან იწყება კოლონების მიწაზე მიმაგრება. კოლონს ეკრძალებოდა მამულის მესაკუთრის თანხმობის გარეშე მიწის ნაკვეთის მიტოვება, მესაკუთრეს კი ამ მიწებიდან კოლონების განდევნა; მესაკუთრეს მხოლოდ კოლონების ერთი მამულიდან მეორეში გადაყვანის უფლება ჰქონდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

იურიდიული პირები (universitates, კორპორაცია)

რომაელი იურისტები ხედავდნენ, რომ სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტი, ცალკეულ შემთხვევებში, შეიძლება ყოფილიყო არამარტო ფიზიკური პირი, არამედ ადამიანთა გაერთიანება, კორპორაცია, რომელიც სამართლებრივ ურთიერთობაში გამოდიოდა როგორც ერთი მთლიანი იურიდიული სხეული. ასეთი შესაძლოა ყოფილიყო თემი, დამკრძალავთა გაერთიანებები, ხელოსნების გაერთიანებები და სხვა.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

რესპუბლიკის ხანაში კერძო კორპორაციების წარმოშობას სახელმწიფო არ ზღუდავდა, მაგრამ ახალი წელთაღრიცხვის მიჯნაზე კორპორაციის დაარსებისათვის სენატის თანხმობა იყო საჭირო. კოლეგია კანონიერად ჩაითვლებოდა, თუ მისი არსებობა ნებადართული იყო სენატისა და იმპერატორის მიერ. ნებადართვა მხოლოდ რელიგიური გაერთიანების დაარსებისათვის არ იყო საჭირო. თავდაპირველად სახელმწიფო არ გამოდიოდა, როგორც იურიდიული პირი, მაგრამ შემდგომში ასეთად აღიქმებოდა, მაგ. მუნიციპალიტეტი.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

- კერძო სამართლის სფეროში, იურიდიული პირები ისევე აღიქმებოდა, როგორც ფიზიკური პირი;
- ცალკეულ პირთა გამოსვლა არ იწვევდა კორპორაციის მოშლას;
- კორპორაციის ქონება განკერძოებულია მისი წევრების ქონებისაგან (პირი ვერ გაიტანს თავის ქონებას, კორპორაციის ვალი მისი ვალი არაა);
- კორპორაცია სხვა პირებთან ურთიერთობას ამყარებს ფიზიკური პირის ან პირების მეშვეობით.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

იურიდიული პირის საქმიანობა
შეწყდებოდა თუ:

- დასახულ მიზანს მიაღწევდა, იმ შემთხვევაში, როდესაც კონკრეტული მიზნით იყო შექმნილი;
- მისი საქმიანობა კანონსაწინააღმდეგო გახდებოდა;
- მისი წევრების რაოდენობა სამზე ნაკლები იქნებოდა.

რომის სამართალი (საფუძვლები)
პირები რომის სამართალში

persona

status libertatis

status civitatis

status familiae

persona sui iuris

persona aliena iurus

რომის სამართალი (საფუძვლები)
პირები რომის სამართალში

capitis deminutio maxima

capitis deminutio media

capitis deminutio minima

ius conubii

ius commercii

caput

infamia

რომის სამართალი (საფუძვლები)
პირები რომის სამართალში

latini prisci

latini coloniarii

servus

manumissio

liberti

libertini

peculium

colonus

universitates

რომის სამართალი (საფუძვლები) კაზუსები

კაზუსი

გაქცეული მონა ბარბარიუსი აირჩიეს პროტორად და ის ასრულებდა პროტორის მოვალეობებს მანამდე სანამ ცნობილი არ გახდა რომ ის გაქცეული მონა იყო.

გაქცეული მონა ბარბარიუსი აირჩიეს პროტორად და ის ასრულებდა პროტორის მოვალეობებს მანამდე სანამ ცნობილი არ გახდა რომ ის გაქცეული მონა იყო.

კითხვები:

- გაქცეული ითვლება თუ არა მონად?
- ვის საკუთრებად ითვლება ის?
- შეუძლია თუ არა მის პატრონს განაცხადოს თავისი უფლებები ბარბარიუსზე?
- პროტორის თანამდებობაზე ყოფნის დროს ბარბარიუსის მიერ გამოცემულ აქტებს გააჩნიათ თუ არა კანონიერი ძალა?
- პროტორის თანამდებობაზე ყოფნის პერიოდში ბარბარიუსის მიერ შექმნილი ქონება ჩაითვლება თუ არა მისი პატრონის საკუთრებად?
- შეუძლია თუ არა პროტორს მონის განთავისუფლება?

რომის სამართალი (საფუძვლები) კაზუსები

პასუხი:

უღპიანე თვლის, რომ ბარბარიუსის პროტორის თანამდებობაზე ყოფნის პერიოდში მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები არ უნდა გაუქმდეს. რომაელ ხალხს შეეძლო მისთვის მიეცა ეს ხელისუფლება, და თუ ეცოდინებოდა, რომ ის გაქცეული მონა იყო – მიაჩნებდა მას თავისუფლებას, ამის უფლება აქვს ასევე იმპერატორს.

რომის სამართალი (საფუძვლები) კაზუსები

კაზუსი

მარკუსის მხევალი ლუცია მისგან დაორსულდა. ეს რომ მარკუსმა შეიტყო ის მაგისტრატის წინაშე საჯარო განცხადებით მონობიდან გაათავისუფლა. მაგრამ ლუცია ვალების გამო მაღევე ისევ მონობაში მოექცა და შვილიც მხოლოდ ამის შემდეგ გაუჩნდა.

თავისუფალია თუ არა ლუციას შვილი?
დაასაბუთეთ.

რომის სამართალი (საფუძვლები) პირები რომის სამართალში

„ ...დაისვა კითხვა: თუ ორსული მხევალი განთავისუფლდა და შემდეგ [ისევ] მხევალი გახდა... მაშინ იგი თავისუფალს შობს თუ მონას? დაბოლოს, სწორედ გადაწყვიტეს, რომ [ამ შემთხვევაში] შვილი თავისუფალი იბადება და რომ მუცლად მყოფის [თავისუფლად აღიარებისათვის] საკმარისია, რომ დედა დროის რაღაც შუალედში თავისუფალი იყოს.“ *მარციანე, დიგესტები, წიგნი I, ტიტული V, 5.*

რომის სამართალი (საფუძვლები)

სილაბუსი და საპრეზენტაციო მასალები
შეგიძლიათ მოიძიოთ ელ.ფოსტაზე:

leqtori.leqtori@gmail.com

leqtori123456

რომის სამართალი
(საფუძვლები)

შეკითხვები?

გმადლობთ
ყურადღებისათვის!
გისურვებთ წარმატებებს!